

ตั้งรับเงินลงทุนจีน...ที่มาพร้อมกับแรงจูงใจที่เปลี่ยนไป

พิศิษฐ์ เสรีวิวัฒนา

กรรมการผู้จัดการ ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย (EXIM BANK)

“พญามังกรขยับ โลกสะท้อน” คงจะเป็นคำกล่าวที่ไม่เกินไ้่นัก โดยเฉพาะในช่วง 10 ปีให้หลังที่เศรษฐกิจจีนแซงหน้าญี่ปุ่นและก้าวขึ้นมาทาบรัศมีพญานินหรืออย่างสหรัฐฯ จนเป็นหนึ่งในชนวนเหตุให้เกิดสงครามการค้าในปัจจุบัน ขณะเดียวกันภาคธุรกิจจีนก็ได้รุกคืบเข้าไปแทบทุกภาคส่วนของโลก รวมถึงไทยที่จีนเข้ามาจับตลาดและเชื่อมโยงกับเศรษฐกิจไทยในหลายมิติ โดยเฉพาะการส่งออกและการท่องเที่ยวซึ่งเป็นภาคเศรษฐกิจที่ใหญ่ที่สุดของไทย (สัดส่วนรวมกันราว 70% ต่อ GDP) โดยจีนกลายเป็นตลาดส่งออกและนักท่องเที่ยวต่างชาติอันดับ 1 ของไทยโดยใช้เวลาไม่ถึง 10 ปี

อย่างไรก็ตาม ยังมีอีกหนึ่งความเคลื่อนไหวสำคัญของจีนที่เข้ามาจับตลาดต่อเศรษฐกิจไทยมากขึ้นเป็นลำดับ นั่นคือ “การลงทุนโดยตรงของจีนในไทย” ซึ่งแม้จะมีข้อจำกัดด้านข้อมูลสถิติที่มีย้อนหลังเพียง 10 ปีจากฐานข้อมูลของธนาคารแห่งประเทศไทยและสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (BOI) แต่ในเบื้องต้นผมก็พบข้อมูลที่น่าสนใจอยู่หลายประเด็น อาทิ

- มูลค่าเงินลงทุนโดยตรงของจีนในไทย (FDI Inflow) แซงหน้ามูลค่าเงินลงทุนของไทยไปจีน (Thai Direct Investment Outflow) ตั้งแต่ปี 2555 เป็นต้นมา สะท้อนถึงการสลับบทบาทระหว่างกัน โดยจีนกลายเป็นฝ่ายรุกคืบเข้ามาในไทยมากขึ้น
- มูลค่าเงินลงทุนของจีนในไทยขยายตัวเฉลี่ย 45% ต่อปีในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา สูงสุดเมื่อเทียบกับเงินลงทุนจากชาติอื่นๆ
- นักลงทุนจีนเป็นนักลงทุนอันดับ 3 ที่ได้รับอนุมัติส่งเสริมการลงทุนจาก BOI ในปี 2561 ด้วยมูลค่าเงินลงทุนกว่า 3.3 หมื่นล้านบาท เพิ่มขึ้นกว่า 6 เท่าจากปี 2556 ซึ่งนักลงทุนจีนอยู่ในอันดับ 10 โดยได้รับการอนุมัติฯ เพียง 5 พันล้านบาท

ข้อมูลดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าไทยกลายเป็นหนึ่งในเป้าหมายสำคัญที่นักลงทุนจีนเข้ามาลงทุนอย่างต่อเนื่อง ขณะเดียวกันผมสังเกตเห็นว่านอกเหนือจากปัจจัยพื้นฐานที่นักลงทุนทั่วไปใช้พิจารณาในการเข้าไปลงทุนในประเทศใดประเทศหนึ่ง ไม่ว่าจะเป็นระดับการพัฒนาเศรษฐกิจ ข้อตกลงทางการค้า โครงสร้างพื้นฐาน กฎระเบียบทางการเงิน เป็นต้น แล้ว ยังมี “แรงกระตุ้นหรือแรงจูงใจเฉพาะตัวของนักลงทุนจีน” ที่เปลี่ยนแปลงไปซึ่งมีผลต่อรูปแบบอุตสาหกรรมที่เข้ามาลงทุนในไทยแต่ละช่วงเวลาตลอด 10 ปีที่ผ่านมา ซึ่งผมเห็นว่าอาจจะเป็นประโยชน์ต่อผู้ประกอบการในการจับสัญญาณการลงทุนของจีนในอนาคต ดังนี้

➤ **“หนี” ออกมาหาทรัพยากร** เศรษฐกิจจีนที่เติบโตเป็นตัวเลขสองหลักต่อเนื่องในช่วงก่อนวิกฤต Hamburger ที่เริ่มขึ้นในปี 2551 ทำให้ทรัพยากรและวัตถุดิบในจีนเริ่มไม่เพียงพอกับความต้องการ ผลักดันให้นักลงทุนจีนในบางอุตสาหกรรมมองหาแหล่งลงทุนในต่างประเทศมากขึ้น โดยเฉพาะอุตสาหกรรมเกษตรและอาหาร ซึ่งการที่ไทยมีความพร้อมของทรัพยากรซึ่งเป็นที่ต้องการของจีน อาทิ ยางพารา ผลไม้ เป็นต้น ทำให้ไทยเป็นหนึ่งในเป้าหมายที่สำคัญของนักลงทุนจีน สะท้อนได้จากยอดขอรับส่งเสริมการลงทุนจาก BOI ของจีนในอุตสาหกรรมดังกล่าวที่เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ

➤ **“หนี” ผลของกลยุทธ์แบบเดิมๆ** ที่ผมพูดแบบนี้เนื่องจากหลังวิกฤต Hamburger ซึ่งเศรษฐกิจและภาคการผลิตของสหรัฐฯ เผชิญกับภาวะถดถอยอย่างรุนแรง ทำให้รัฐบาลสหรัฐฯ หันมาปกป้องอุตสาหกรรมในประเทศตนเองมากขึ้น โดยเฉพาะสินค้าจีนที่ใช้กลยุทธ์ด้านราคาเพื่อสร้างความได้เปรียบเหนือผู้ประกอบการสหรัฐฯ โดยสหรัฐฯ ได้ใช้มาตรการตอบโต้การทุ่มตลาด (Anti-Dumping : AD) กับหลายสินค้าส่งออกของจีน อาทิ เคมีภัณฑ์พื้นฐาน ยางล้อ แผงโซลาร์ เป็นต้น ปัจจัยดังกล่าวถือเป็นแรงกระตุ้นหลักที่ทำให้ให้นักลงทุนจีนในอุตสาหกรรมข้างต้นย้ายฐานการผลิตเข้ามาในไทยอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะยางล้อและแผงโซลาร์ สะท้อนได้จากสัดส่วนยอดขอรับส่งเสริมการลงทุนจาก BOI ของจีนในปี 2557-2559 เกือบ 50% เป็นการลงทุนในสองอุตสาหกรรมข้างต้น

➤ **“หนี” ทรัมป์** ตั้งแต่ นายโดนัลด์ ทรัมป์ก้าวขึ้นมาเป็นประธานาธิบดีในปี 2560 สหรัฐฯ ได้ดำเนินนโยบายปกป้องทางการค้า (Protectionism) ผ่านการปรับขึ้นภาษีนำเข้า โดยมุ่งเป้าไปที่จีนซึ่งเป็นประเทศที่สหรัฐฯ ขาดดุลการค้าสูงสุด ปัจจัยดังกล่าวกลายเป็นหนึ่งในแรงผลักดันสำคัญที่ทำให้ให้นักลงทุนจีนจะย้ายฐานการผลิตไปต่างประเทศมากขึ้น ซึ่งไทยก็ได้รับอานิสงส์บางส่วนจากกรณีดังกล่าวสังเกตจากเม็ดเงินลงทุนโดยตรงของจีนในไทยในช่วงปี 2560-2561 มีหลายอุตสาหกรรมที่มีมูลค่าสูงเป็นประวัติการณ์ อาทิ อุปกรณ์ไฟฟ้า ยานยนต์ เฟอร์นิเจอร์ เป็นต้น ซึ่งส่วนใหญ่เป็นอุตสาหกรรมที่สหรัฐฯ ปรับขึ้นภาษีนำเข้าสินค้าจากจีนแทบทั้งสิ้น

➤ **“ตาม” BRI และนักท่องเที่ยวจีน** จีนได้ริเริ่มโครงการ Belt and Road Initiatives (BRI) หรือเส้นทางสายไหมใหม่ เพื่อเป็นอีกหนึ่งกลยุทธ์ในการขยายอิทธิพลของจีนในเวทีการค้าการลงทุนโลก ด้วยการพัฒนาระบบโลจิสติกส์เชื่อมโยงระหว่าง จีนกับ 65 ประเทศทั่วโลก รวมถึงไทย ปัจจัยดังกล่าวเป็นการเปิดช่องทางให้นักลงทุนจีนออกไปลงทุนตามเส้นทางสายไหมมากขึ้น สะท้อนได้จากมูลค่า FDI Inflow ของจีนที่เข้ามาไทยในภาคก่อสร้างในปี 2561 ที่สูงสุดเป็นประวัติการณ์จากการที่ผู้รับเหมาจีนเข้ามา ร่วมลงทุนกับผู้ประกอบการไทยในการก่อสร้างระบบโครงสร้างพื้นฐานต่างๆ ซึ่งสังเกตพบว่าหลายโครงการก่อสร้างในปัจจุบัน จะเห็นชื่อบริษัทจีนมากขึ้น นอกจากนี้ นักท่องเที่ยวจีนที่เข้ามาในประเทศไทยกว่า 10 ล้านคนต่อปี หรือคิดเป็นสัดส่วนกว่า 30% ของนักท่องเที่ยวต่างชาติทั้งหมด ขณะที่ข้อมูลของ Juwai.com เว็บไซต์ซื้อขายอสังหาริมทรัพย์ชื่อดังของจีนรายงานว่าในปี 2561 ไทยกลายเป็นประเทศอันดับ 1 ที่ชาวจีนนิยมซื้ออสังหาริมทรัพย์มากที่สุดในโลก ขยับขึ้นจากอันดับ 6 ในปี 2559 ปัจจัยดังกล่าวทำให้นัก ลงทุนจีนบางส่วนมองเห็นโอกาสและได้เข้ามาร่วมลงทุนกับนักลงทุนไทยในการก่อสร้างอสังหาริมทรัพย์ เพื่อขยายชาวจีนเอง สะท้อนได้ จากมูลค่า FDI Inflow ของจีนที่เข้ามาไทยในภาคอสังหาริมทรัพย์เติบโตอย่างก้าวกระโดดกว่า 80% ต่อปีในช่วง 2 ปีที่ผ่านมา

➤ **“ตาม” กระแสโลกและนโยบายสนับสนุนของไทย** ผมมองว่าแรงจูงใจของนักลงทุนจีนในอนาคตคง ไม่เหมือนในอดีตที่ต้องออกไปเพราะข้อจำกัดด้านทรัพยากรหรือถูกกีดกันทางการค้าเป็นหลัก เนื่องจากจีนได้ปรับกลยุทธ์ การดำเนินธุรกิจด้วยการพัฒนานวัตกรรมของตนเองเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มแทนการแข่งขันด้านราคา ซึ่งสอดคล้องกับ นโยบาย Thailand 4.0 ที่เน้นส่งเสริมอุตสาหกรรมที่ใช้นวัตกรรมสูง (S-curve) เพื่อเป็นเครื่องยนต์หลักในการขับเคลื่อน เศรษฐกิจไทย สิ่งที่เกิดขึ้นทำให้คาดการณ์ได้ว่าอุตสาหกรรมจีนที่จะเข้ามาในอนาคตจะมีความแตกต่างจากอดีต โดยนัก ลงทุนจีนอาจไม่ได้เข้ามาเพื่อมาแสวงหาทรัพยากร (Resource Seeking) ตลาด (Market Seeking) หรือสิทธิประโยชน์ ต่างๆ (Privilege Seeking) เหมือนในอดีตเท่านั้น แต่อาจมองถึงศักยภาพของไทยในการเป็นศูนย์กลางห่วงโซ่อุปทาน (Supply Chain Hub) ของอนุภูมิภาค CLMVT ซึ่งถือเป็นกลุ่มประเทศยุทธศาสตร์อินโดจีน (China-Indochina Peninsula Economic Corridor) ตามเส้นทาง BRI ที่จีนเข้าไปลงทุนอยู่แล้ว ล่าสุดพบว่าหลายอุตสาหกรรมไฮเทคของจีนได้เข้ามา ลงทุนในไทยต่อเนื่อง อาทิ รถยนต์ไฟฟ้า แบตเตอรี่ไฟฟ้า ไบโอเทคโนโลยี พลังงานทดแทน เป็นต้น โดยเฉพาะในพื้นที่ EEC นอกจากนี้ การเข้ามาของทุนจีนน่าจะเข้ามาในภาคบริการในรูปแบบของการใช้เทคโนโลยีมากขึ้น อาทิ เทคโนโลยี การการเงิน E-commerce การสื่อสาร เป็นต้น ซึ่งบริษัทจีนหลายแห่งก้าวขึ้นเป็นยักษ์ใหญ่ของโลกแล้ว

กระแสการเข้ามาของนักลงทุนจีนข้างต้น หากมองเศรษฐกิจไทยในภาพรวมถือเป็นแรงหนุนที่จะช่วยเพิ่มความแข็งแกร่ง ให้ภาคการผลิต เพิ่มการจ้างงาน รวมถึงเพิ่มมูลค่าส่งออกของไทย อย่างไรก็ตาม ในแง่ผู้ประกอบการจะก่อให้เกิดทั้งโอกาสและความ เสี่ยง โดยผู้ประกอบการที่อยู่ในฐานะ Supplier และสามารถปรับกระบวนการผลิตและแทรกตัวเข้าไปอยู่ในห่วงโซ่อุปทานของจีนได้ ก็จะได้ประโยชน์ แต่ผู้ประกอบการที่เป็นคู่แข่งโดยตรงกับนักลงทุนจีนก็อาจเผชิญกับการแข่งขันและต้นทุนการผลิตที่สูงขึ้นจากการ แย่งตลาดและวัตถุดิบระหว่างกัน ซึ่งหากผู้ประกอบการไม่สามารถพัฒนาประสิทธิภาพการผลิตให้เพิ่มขึ้นก็อาจต้องล้มหายตายจาก ไปแบบไม่รู้ตัว เพราะโลกธุรกิจยุค 4.0 ไม่เพียง “ปลาใหญ่กินปลาเล็ก” แต่ “ปลาที่รวดเร็วจะเขมือบปลาที่เชื่องช้า” อีกด้วย

ปัจจัยดังกล่าวเป็นสิ่งที่ผมอยากจะบอกกล่าวกับผู้ประกอบการไทยให้ติดตามสถานการณ์การค้าการลงทุนอย่าง ใกล้ชิด และ **ปรับกลยุทธ์ในการดำเนินธุรกิจให้ทันท่วงทีเพื่อรักษาขีดความสามารถในการแข่งขัน** โดย EXIM BANK ก็พร้อมให้การสนับสนุนทางการเงินเพื่อปรับเปลี่ยนเครื่องจักรและปรับปรุงประสิทธิภาพการผลิต รวมถึงสนับสนุน เงินทุนเพื่อต่อยอดกับเม็ดเงินลงทุนจีนที่จะเข้ามาเพิ่มขึ้นในอนาคต ผมขอทิ้งท้ายไว้ว่า **“เราคงหนีเงินไม่ได้ แต่เราต้อง ปรับตัวเพื่อจะเติบโตไปพร้อมๆ กันให้ได้”** เหมือนอย่างในอดีตที่ไทยเราผ่านโมเดลการเติบโตไปกับญี่ปุ่นมาแล้ว

Disclaimer : คอลัมน์นี้เป็นข้อคิดเห็นส่วนบุคคล จึงไม่จำเป็นต้องสอดคล้องกับความเห็นของ EXIM BANK

วันที่ 19 มีนาคม 2562